

10. Zgromadzenie Ogólne EURAMET 2016. Kierunki działań i rozwoju europejskiej Regionalnej Organizacji Metrologicznej

10. EURAMET General Assembly 2016. Directions of activities and development of European Regional Metrology Organisation

Mariusz Pindel (redaktor działu „Współpraca”), **Marcin Mikiel** (Gabinet Prezesa GUM)

Artykuł omawia przebieg i najważniejsze postanowienia 10. Zgromadzenia Ogólnego EURAMET, jak również pokrótce przedstawia genezę powstania i strukturę organizacji.

The article tells about the past 10th EURAMET General Assembly, as well as the circumstances of the foundation and actual structure of EURAMET.

EURAMET – najważniejsze informacje i geneza powstania

Źródeł powstania EURAMET należy szukać w postępującej integracji europejskiej, której efektem było zacieśnienie współpracy również na polu naukowym. Ponadto, rozwój nauki i nowych technologii, powstanie coraz bardziej zaawansowanych i kosztownych programów badawczych wymusiły wspólne badania w ramach krajów Wspólnoty Europejskiej.

EURAMET powstał w 2007 r. z EUROMET – Europejskiej Współpracy w Dziedzinie Pomiarów. Obecnie (stan na czerwiec 2016 r.) w jej skład wchodzi 37 państw członkowskich oraz Komisja Europejska jako obserwator w Zgromadzeniu Ogólnym. Członkostwo w EURAMET ma charakter trojaki:

Członkowie: Krajowe Instytuty Metrologiczne (NMIs) państw UE oraz EFTA, NMIs (Krajowe Instytuty Metrologiczne) z innych krajów europejskich spełniające odpowiednie kryteria;

Członkowie stowarzyszeni: NMIs starające się o pełne członkostwo, Instytuty Desygnowane z państw członkowskich, byli członkowie EUROMET, którzy nie mogą zostać członkiem EURAMET ze względów formalnych, instytut UE działający w obszarze metrologii;

Organizacje Stowarzyszone: Regionalne organizacje metrologiczne, Członkowie – Korespondenci, Organizacje – Korespondenci.

Należy wspomnieć, iż EURAMET jest stowarzyszeniem o charakterze non-profit, działającym w oparciu o niemiecki kodeks cywilny.

Zgromadzenie Ogólne EURAMET 2016 – informacje ogólne, przebieg

Zgromadzenie Ogólne EURAMET (GA – *General Assembly*), odbywające się co roku w innym państwie członkowskim, jest głównym ciałem decyzyjnym organizacji. Podczas spotkania omawiane są bieżące sprawy z zakresu funkcjonowania EURAMET, takie jak sprawozdania z prac komitetów technicznych, kwestie finansowe, programy badawcze, czy raporty z prac innych organizacji metrologicznych, m.in. BIPM, WELMEC czy raporty z prac Instytutów Desygnowanych.

Nie inaczej było w tym roku. Podczas spotkania w Oslo, którego gospodarzem w dniach 23–27 czerwca był NMI z Norwegii – Norweska Służba Metrologii (*Justersenet*) omówiono istotne dla europejskiej oraz światowej metrologii kwestie. W konferencji wzięli udział delegaci z krajów członkowskich (Polskę reprezentował Wiceprezes GUM ds. Metrologii Naukowej, przedstawiciele Instytutów Desygnowanych, międzynarodowych organizacji metrologicznych i współpracujących, zaproszeni goście. Należy zaznaczyć, iż poprzednie GA, odbywające się w Krakowie z rekordową liczbą delegatów, w opinii

uczestników oraz samego EURAMET zakończyło się dużym merytorycznym oraz organizacyjnym sukcesem.

Zgromadzenie Ogólne EURAMET 2016 było połączone z posiedzeniem Komitetu EMRP/EMPIR. W prezentacji przedstawionej podczas obrad zwrócono uwagę na dużą intensywność działań w ramach komitetu, obejmującą realizację szeregu projektów naukowych. W samym 2015 r. zatwierdzono ich do realizacji ponad 30, a dotyczą one m.in. niezwykle istotnych dla życia dziedzin, takich jak zdrowie czy środowisko. W tym roku zgłoszono kolejne ważne projekty z takich dziedzin, jak energia i środowisko. Przykładem konkretnych działań prowadzonych w ramach projektu EMRP, mających wpływ na jakość życia, jest opracowanie dwóch metod pomiaru w wodzie szkodliwej substancji tributyltin (TBT), stosowanej do konserwacji łodzi. W prezentacji podkreślono zbliżanie się do końca tego projektu.

Delegaci na Zgromadzenie Generalne zapoznali się także z informacjami dotyczącymi działalności innych istotnych organizacji metrologicznych. Szczegółowo omówiono funkcjonowanie Międzynarodowego Biura Miar (BIPM) oraz Międzynarodowego Komitetu Miar (CIPM). Konwencja Metryczna, CIPM i „obsługujący” ją BIPM są kluczowe dla zachowania międzynarodowej spójności pomiarowej. W prezentacji podkreślono „rozszerzanie się” członkostwa w Konwencji. W 2016 r. Konwencję ratyfikowały Iran, Zjednoczone Emiraty Arabskie, natomiast Katar stał się członkiem stowarzyszonym. Obecnie do Konwencji należy 58 członków oraz 40 członków stowarzyszonych. Rozwój metrologii naukowej jest głównym, ale nie jedynym zadaniem BIPM. Biuro, wraz z Międzynarodową Organizacją Metrologii Prawnej, jest organizatorem i koordynatorem Światowego Dnia Metrologii, obchodzonego w celu uczczenia podpisania 20 maja 1875 r. Konwencji Metrycznej. Podczas konferencji omówiono także ważny program prowadzony w ramach BIPM – Capacity Building and Knowledge Transfer Programme. Ma on za zadanie wzmocnić międzynarodowy system metrologiczny oraz pomóc rozwijającym się krajowym instytutom metrologicznym stać się bardziej aktywnymi w ramach systemu.

Cele strategiczne EURAMET

Kluczowym punktem obrad zaprezentowanym uczestnikom były cele strategiczne EURAMET. Do najważniejszych należą:

- ▶ wzrost oddziaływania na decydentów i polityków,
- ▶ dalsza współpraca w obszarze badań i rozwoju,
- ▶ zapewnienie dużych korzyści państwom członkowskim,
- ▶ wspieranie europejskiej infrastruktury jakości,
- ▶ angażowanie w projekty interesariuszy.

Jednym z głównych docelowych interesariuszy stowarzyszenia jest Europejska Agencja Kosmiczna (*European Space Agency, ESA*). W ramach dotychczasowych działań zidentyfikowano pierwsze wspólne obszary aktywności. Ważnym elementem strategii EURAMET pozostaje intensyfikacja współpracy w dziedzinie norm, z głównymi partnerami w tym obszarze: Europejskim Komitetem Normalizacyjnym (fr. *Comité européen de normalisation, CEN*) oraz Europejskim Komitetem Normalizacyjnym Elektrotechniki (fr. *Comité Européen de Normalisation Electrotechnique, CENELEC*). W tym celu sformowana została grupa STAIR-EMPIR (STAIR: STAndardization, Innovation and Research – Normalizacja, Innowacja i Badania). W ramach ogłoszonych wezwań do udziału we wspólnych projektach badawczych komitety techniczne CEN-CENELEC zidentyfikowały 15 obszarów zapotrzebowania, które posłużyły do sformułowania 10 propozycji tematów badawczych.

Najważniejsze cele EURAMET doczekały się publikacji w Strategicznym Planie Badawczym (*Strategic Research Agenda, SRA*). Dokument ten ma ułatwić ustalanie przyszłych priorytetów dla europejskiej metrologii, przy pełnym poszanowaniu faktu, że Krajowe Instytucje Metrologiczne oraz Instytuty Desygnowane działają w ramach polityki realizowanej w swoim ojczystym kraju. Zadaniem dokumentu jest także nakreślenie wytycznych dla programu roboczego EMPIR oraz wsparcie komitetów technicznych EURAMET w kontynuacji współpracy po wygaśnięciu programu EMPIR. Rozpoczęto już prace przygotowawcze do kolejnego programu noszącego roboczą nazwę EMP4.

Budowa potencjału metrologicznego pozostaje, tak jak i wcześniej, jednym z filarów strategii

EURAMET. Realizację tego zadania mają ułatwić zmiany organizacyjne: przekształcenie grupy roboczej Rady Dyrektorów EURAMET w grupę fokusową. Jej głównymi zadaniami będą:

- stworzenie mapy potencjału metrologicznego (*metrology capacity map*) oraz identyfikacja potrzeb krajowych, regionalnych i europejskich, a następnie ułożenie planu działań;
- zaproponowanie odpowiednich działań badawczych celem rozwoju potencjału badawczego u mniej doświadczonych członków EURAMET;
- ułatwienie współpracy oraz wspólnego korzystania z infrastruktury metrologicznej;
- stymulowanie i identyfikacja potrzeb w zakresie szkoleń i porównań;
- ułatwienie aktywnego zaangażowania członków GR ds. Budowy Potencjału Rady Dyrektorów (BOD-WGCB) w działania Komitetów Technicznych;
- ułatwienie dostępu do funduszy strukturalnych UE, zawierania bezpośrednich porozumień bilateralnych i wielostronnych oraz korzystania z innych funduszy, a także ułatwienia w angażowaniu się w ramach EMPIR.

Kolejnym elementem strategii działań EURAMET jest silniejsza integracja Instytutów Desygnowanych z europejską siecią metrologiczną oraz prace stowarzyszenia. Miały temu służyć m.in. zorganizowane w lutym bieżącego roku w Danii warsztaty dla Instytutów Desygnowanych zatytułowane: „Nowe wyzwania dla pełnej integracji Instytutów Desygnowanych w działania EURAMET (DI Workshop “New challenges for full integration of DIs within EURAMET”). Ich głównym celem było wyjaśnienie specyficznych potrzeb i oczekiwań różnych środowisk oraz ustanowienie na przyszłość efektywnych kanałów komunikacji. Ostatecznym celem strategicznym EURAMET jest budowa zintegrowanej, adekwatnej do potrzeb, europejskiej infrastruktury metrologicznej. W rozumieniu EURAMET taka infrastruktura jest odpowiednio rozlokowana, a w jej skład wchodzi działające suwerennie, aczkolwiek w sposób bardziej skoordynowany niż w przeszłości, współdziałające ze sobą NMIs. Twórcom tej koncepcji zależy, by uniknąć mnożenia potencjału metrologicznego we wszystkich krajach. Jednocześnie chcą uniknąć rozdrobnienia zdolności pomiarowych. Przyjęte rozwiązania mają być przemyślane i zapewnić

maksymalną efektywność. Realizację tego celu mają ułatwić:

- opracowanie raportu na temat stanu realizacji spójności pomiarowej w Europie;
- analiza wpływu programów badawczych na NMI, w tym efektów w zakresie wspólnego rozwoju oraz uczestnictwa we Wspólnych Programach Badawczych;
- opracowanie raportu na temat wizji poszczególnych NMIs, dotyczących zintensyfikowanej współpracy, w tym podjętych działań i zamierzeń w zakresie tworzenia bardziej spójnego europejskiego potencjału metrologicznego oraz usług;
- zinventaryzowanie modeli współpracy biorących pod uwagę różnice instytucjonalne – wielkość i formy organizacyjne – pomiędzy poszczególnymi NMIs, z uwzględnieniem potrzeb mniejszych i nowo powstających NMIs;
- stworzenie listy opcji dla przyszłego rozwoju.

Nieodłączną częścią strategii EURAMET jest współpraca z innymi organizacjami międzynarodowymi i regionalnymi. Najważniejszą z nich jest współpraca z BIPM w zakresie realizacji strategicznego „Porozumienia o wzajemnym uznawaniu państwowych wzorców jednostek miar oraz świadectw wzorcowania i świadectw pomiarów wydawanych przez krajowe instytucje metrologiczne” (CIPM Mutual Recognition Arrangement, CIPM MRA). EURAMET wniósł istotny wkład w prace grupy roboczej Międzynarodowego Komitetu Miar, jeśli chodzi o realizację porozumienia. Istotne znaczenie w strategii EURAMET odgrywa współpraca w ramach Europejskiej Akredytacji (*European Accreditation*).

Obok szczegółowej informacji na temat współpracy EURAMET z BIPM, uczestnicy zgromadzenia mieli okazję zapoznać się z prezentacjami takich organizacji, jak: COOMET (Euro-Asian Cooperation of National Metrological Institutions), SIM (SISTEMA INTER-AMERICANO DE METROLOGÍA), NCSLI (National Conference of Standards Laboratories), EUROLAB (European Federation of National Associations of Measurement, Testing and Analytical Laboratories), WELMEC (European Cooperation in Legal Metrology) oraz Eurachem (*network of European organizations dealing with the measurement traceability and chemical measurements*). Mnogość organizacji biorących udział, obok NMIs, w tegorocznym Zgromadzeniu Ogólnym EURAMET może

świadczą o kompleksowym podejściu organizatorów do problemu rozwoju metrologii w uwarunkowaniach europejskich. Krótki zarys celów strategicznych EURAMET pozwala na konkluzję, że w porównaniu z dotychczasowymi działaniami, nowe kierownictwo stowarzyszenia uznaje autonomię rozwoju metrologicznego w poszczególnych krajach członkowskich. Uwzględniając potrzebę zachowania efektywności rozwoju, swoją rolę organizacja widzi bardziej w koordynacji i pogłębianiu współpracy drogą konsultacji i dialogu niż odgórnej regulacji procesów rozwoju metrologii w poszczególnych NMIs. Wydaje się, że nowe, bardziej transparentne podejście do kształtowania współpracy przyczyni się do wzrostu zaufania i zmotywuje poszczególne państwa członkowskie także do aktywnego kształtowania własnych zdolności metrologicznych, przy zachowaniu możliwości korzystania z osiągnięć partnerów zrzeszonych w EURAMET.

Komitety techniczne EURAMET

Jedną ze stałych pozycji Zgromadzenia Generalnego jest prezentacja działalności komitetów technicznych EURAMET, których jest w organizacji 12 (GUM posiada przedstawiciela w każdym z nich). Do najważniejszych spraw poruszanych przez poszczególne komitety należały:

- ▶ zmiany w składzie osobowym przedstawicieli w komitetach technicznych (również zmiany przedstawicieli GUM);
- ▶ omówienie bieżących projektów badawczych – np. projekt numer 1373 *On-site visit by external technical experts in the fields of metrology in chemistry*

and length, prowadzony przez GUM wraz z PTB. Projekt skupia się w szczególności na badaniach w dziedzinie pH oraz przewodności elektrolitycznej;

- ▶ omówienie nowych ciał w ramach istniejących komitetów – np. przekształcenie grupy ds. poprawy infrastruktury metrologicznej w krajach rozwijających się w grupę ds. budowy potencjału;
- ▶ omówienie warsztatów i seminariów organizowanych przez komitety techniczne – w ramach prac zorganizowano szereg spotkań, np. *arctic metrology workshop* organizowany przez INRIM, krajowy instytut metrologiczny z Włoch;
- ▶ omówienie zmian kadrowych – zmiany na stanowiskach przewodniczących komitetów technicznych, dokonanych podczas poprzedniego posiedzenia Zgromadzenia Generalnego.

Podsumowanie

EURAMET pełni kluczową rolę w europejskiej metrologii, stając się koordynatorem, a wręcz motorem napędowym wielu ważnych projektów i przedsięwzięć o charakterze naukowym. Miniona konferencja potwierdziła zaangażowanie organizacji w szereg projektów z dziedzin istotnych dla życia człowieka, jak również podkreśliła coraz ściślejszą współpracę z instytucjami zajmującymi się metrologią oraz dziedzinami pokrewnymi – akredytacją, normalizacją. Ponadto, w dobie silniejszego rozwoju technologicznego UE i rywalizacji z innymi gospodarkami światowymi rozwinięta metrologia jest warunkiem sine qua non postępu technologicznego.